

IP TIPS

чекліст для представників сфер
креативу та інновацій

АВТОРСЬКЕ ПРАВО В МУЗЕЙНІЙ СПРАВІ:

цифрові технології

1

Які права має музей у зв'язку зі створенням колекції NFT на основі музейної колекції творів образотворчого мистецтва?

Перше питання, на яке варто звернути увагу: чи охороняється авторським правом твір з музейної колекції, на основі якого буде створено NFT?

Якщо відповідь стверджувальна, то на використання твору для NFT потрібна згода правоволодільця майнових авторських прав, наприклад, на відтворення, створення похідного твору, доведення до загального відома публіки шляхом надання інтерактивного доступу тощо.

У разі, якщо твір перейшов у суспільне надбання внаслідок спливу строку чинності майнових прав, з точки зору права інтелектуальної власності такий твір може вільно, без сплати винагороди, використовуватися будь-якою особою, за умови дотримання особистих немайнових прав автора.

Однак, музей має право укладати договори стосовно створення NFT на основі музейної колекції, у яких можуть бути передбачені умови щодо надання доступу до оригіналів творів для створення високоякісного цифрового зображення, отримання частки від ціни перепродажу NFT, тощо.

2

Які існують особливості дотримання авторських прав під час проведення віртуальних екскурсій?

При підготовці віртуальної екскурсії з використанням охоронюваних авторським правом об'єктів, застосовуються загальні підходи щодо необхідності отримання дозволу у правоволодільців на використання їх творів, наприклад, з метою відтворення способом оцифрування та доведення до загального відома способом надання інтерактивного доступу.

У разі ж використання творів, що перейшли у суспільне надбання, твір може вільно, без сплати винагороди, використовуватися будь-якою особою, у тому числі і музеєм, за умови дотримання особистих немайнових прав автора.

При укладенні договорів про організацію та проведення цифрових виставок слід звернути увагу, окрім умов щодо надання доступу та використання музейних експонатів як речей, ще на умови щодо авторських прав, зокрема щодо використання творів (права на які належать третім особам) способом оцифрування, а також розподілу винагороди за використання творів, створених спеціально для виставки тощо.

У разі якщо музей є суб'єктом майнових авторських прав на твори, тоді він має право розпоряджатися ними на підставі договору. У разі, якщо такі твори знаходяться у суспільному надбанні, то майнові авторські права вже не чинні.

Також, у договорах можуть визначатися умови використання музеєм об'єктів авторського права (права на які належать третім особам), зокрема для цілей виставки та спеціальних проєктів, зокрема, на підставі ліцензійного договору на використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав.

У такому договорі визначаються:

- відомості, що дозволяють ідентифікувати відповідний об'єкт (назва та/або інші характерні ознаки);
- обсяг майнових прав на використання відповідного об'єкту, що надаються за договором;
- розмір чи спосіб визначення плати (винагороди) або зазначення про безвідплатний характер договору;
- територія на яку розповсюджується дія;
- строк дії договору;
- вид ліцензії.

Умови договорів щодо розпоряджання майновими правами на об'єкти авторського права, що обмежують право творця такого об'єкта на створення інших об'єктів авторського права, є нікчемними.

Яким чином можна зареєструвати авторські права на сайт музею? Які існують особливості у здійсненні авторських прав на сайт музею?

Стаття 1 Закону України “Про авторське право і суміжні права” містить визначення поняття “веб-сайт” - як сукупність даних, електронної (цифрової) інформації, зокрема об’єктів авторського права та/або суміжних прав тощо, пов’язаних між собою і структурованих у межах адреси веб-сайту та/або облікового запису власника такого веб-сайту, доступ до яких здійснюється через адресу в мережі Інтернет, що може складатися з доменного імені, записів про каталоги або виклики та/або числової адреси за Інтернет-протоколом.

Єдиного авторського права на сайт як такий законодавство не передбачає, оскільки він може складатися з різних об’єктів, як охоронюваних, так і не охоронюваних авторським правом.

Отже, сайт може містити об’єкти, що охороняються авторським правом, наприклад зображення, літературні твори, створені працівниками музею, правами на які може володіти музей як на службові твори або набути їх на підставі договору.

Законодавство визначає власника веб-сайту як особу, яка є володільцем облікового запису та встановлює порядок і умови використання веб-сайту. За відсутності доказів іншого, власником веб-сайту вважається реєстрант відповідного доменного імені, за яким здійснюється доступ до веб-сайту, та/або отримувач послуг хостингу (ст. 1 Закону України “Про авторське право і суміжні права”).

Державна реєстрація авторського права на окремі об’єкти, які розміщені на сайті, можлива за бажанням автора, його спадкоємців або роботодавця. Також, можливо зареєструвати договір, щодо розпоряджання правами інтелектуальної власності на твір, наприклад, договір передання (відчуження) майнових прав на зображення.

Реєстрація авторського права на твір та договорів, які стосуються майнових прав на твір, засвідчує належність особистих немайнових прав та/або майнових прав на твір (оприлюднений чи неоприлюднений), факту і дати його опублікування, набуття майнових прав на твір на підставі договору або закону. За результатами державної реєстрації твору УКРНОІВІ видає свідоцтво. Про реєстрацію договору, що стосується майнових прав на твір, УКРНОІВІ приймає рішення.

5

Чи потрібно отримати дозвіл у музичних гуртів на використання творів задля створення відповідної атмосфери та відповідного сприйняття музейної експозиції відвідувачами?

У даній ситуації застосовуються загальні підходи авторського права, згідно якого будь-яке використання охоронюваного авторським правом твору, зокрема, музичного твору, має здійснюватися з дозволу правоволодільця, тобто потрібно отримати дозвіл на використання твору.

Отримання дозволу не вимагається у випадках, якщо таке використання відбувається з огляду на пряму вказівку закону щодо загальних чи спеціальних випадків вільного використання, передбачених Законом України “Про авторське право і суміжні права”.

У разі, якщо таке використання не підпадає під жоден випадок вільного використання, тоді необхідний дозвіл від правоволодільця та у випадках передбачених Законом України “Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав”.

6

Чи розкриває новий Закон України “Про авторське право і суміжні права” визначення поняття “художній образ”?

Закон України “Про авторське право і суміжні права” від 01.12.2022 року не містить визначення поняття “художній образ”.

7

Які особливості правової охорони цифрових творів?

Законодавство України не містить окремого визначення, а також спеціального правового регулювання відносин щодо охорони та використання цифрових творів. Однак, воно оперує терміном “цифровий” щодо форми, в якій твір може бути відтворений твір.

Правове регулювання творів, відтворених у матеріальній чи цифровій формі, здійснюється за схожими підходами: авторські права, необхідність отримання дозволу на використання, застосування випадків вільного використання.

Наприклад, статтею 24 Закону України “Про авторське право і суміжні права” регламентовано вільне використання твору музеями з відкритим доступом для відвідувачів щодо творів, виражених у цифровій формі. Зокрема, допускається без дозволу суб'єкта авторського права та безоплатно інтерактивне надання доступу до твору в електронній (цифровій) формі за допомогою терміналів у приміщенні музеїв з відкритим доступом для відвідувачів, за запитом фізичної особи з метою навчання, наукового або приватного дослідження за таких умов:

- 1) виключення можливості створення копій цього твору для використання поза приміщенням закладів, зазначених у цьому пункті;
- 2) надання одночасно доступу лише до однієї копії цього твору.

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ

Проект має на меті роз'яснення питань, що виникають у представників сфери креативних індустрій у їх повсякденній професійній діяльності.

Чекліст містить відповіді з посиланням на чинне законодавство. При виникненні конфліктів щодо конкретних спірних ситуацій цей чекліст не може бути застосований для вирішення спору.

Представлений чекліст **НЕ є офіційним роз'ясненням УКРНОІВІ** щодо застосування окремих норм чинного законодавства з питань у сфері інтелектуальної власності та **НЕ рекомендований для використання у експертних дослідженнях**.

Для додаткової оцінки всіх ризиків та факторів, що впливають на вирішення спірної ситуації, рекомендуємо звернутися за додатковими роз'ясненнями з урахуванням всіх обставин конкретної ситуації до фахівців в сфері інтелектуальної власності.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ПРОЄКТ:

Серія: 7 актуальних питань та відповідей для представників сфери креативу та інновацій: чекліст, поради з питань інтелектуальної власності.

Про що: про охорону авторських та суміжних прав на твори наукових співробітників, службових творів та творів, створених за замовленням.

Для кого: для представників музейної справи.

Мета: підвищення рівня обізнаності щодо застосування норм законодавства про авторське право і суміжні права в літературній творчості.

Чекліст підготовлений командою

Департаменту “Академія інтелектуальної власності” УКРНОІВІ.

Представлена інформація наведена з урахуванням положень законодавства станом на 03.03.2025 року.

© УКРНОІВІ, 2025

© ⓘ Attribution 4.0 International (CC-BY-4.0)

Ліцензія © не поширюється на контент у цьому виданні, що не належить УКРНОІВІ.
Візуальні елементи: Canva Pro.